

Олег Кудрін

Стратегічне бачення світового українства у захисті та відбудові України

Саміт Світового конгресу українців пройшов у румунській столиці 12-15 квітня. Перший захід у такому форматі. Ще однією особливістю цього саміту було те, що в його рамки вписалася, можна сказати стала вступом, передмовою до нього, зустріч делегації провуду СКУ з Президентом України. Це відбулося вдень 12 квітня неподалік румунського кордону – в Чернівцях. Володимир Зеленський окремо наголосив на символічній важливості саме такої локації – захід СКУ все ж завітав на українську землю. Водночас він висловив сподівання, що в майбутньому і цілий Конгрес відбудеться в Україні. Крім того глава держави зробив наголос на двох важливих пунктах в діяльності СКУ. Перш за все – роботі з урядами, парламентами та громадами різних країн, що потрібно для забезпечення всебічної міжнародної підтримки України. По-друге, Зеленський окремо відзначив активність Світового конгресу українців в освітній сфері.

<https://www.ukrslovo.net/ukrainian-community/122277.html>

Розглядаємо вдалий досвід багатоденного Саміту СКУ в Бухаресті

Саміт Світового конгресу українців пройшов у румунській столиці 12-15 квітня. Перший захід у такому форматі, тому – в чомусь незвичний. У тому числі й через це варто поговорити про нього докладніше.

Але перед тим, як перейти до конкретики, розглянемо контекст. Для цього подивимося, що було за пів року до цієї події.

З ЧОГО СКЛАДАЛАСЯ ПОТРЕБА В БУХАРЕСТСЬКОМУ САМІТІ СКУ

У жовтні минулого року пройшов черговий XII Світовий конгрес українців. Напередодні було прийняте амбітне рішення, що він має відбутися в Києві. Проте безпекова ситуація не дозволила це зробити повною мірою. Тому конгрес пройшов у «гібридному форматі», переважно онлайн.

На ньому чинний президент СКУ Павло Грод був переобраний на другу каденцію. Також делегати обрали новий склад провуду Конгресу, що очолюватиме СКУ в наступні роки. При цьому термін повноважень був скорочений з п'яти років до чотирьох. У чому є своя логіка в умовах повномасштабної війни, з необхідністю більш оперативної реакції на події.

Цим же можна пояснити й те, що з'явилося відчуття необхідності проведення в стислі терміни ще одного заходу – очного і з таким же широким і високим представництвом. Спочатку в планах це носило назву «Сесія стратегічного планування СКУ». Потім усе ж зупинилися на більш узагальненому визначенні – «Саміт СКУ». Проте не дарма мовлено, що «спочатку було слово». Воно й справді має окрему вагу: в перебігу саміту, в його дискусійних панелях і заходах постійно відчувався акцент на попередньо

заявлений стратегічний підхід. Що робило цей форум світового українства особливо цікавим.

ВІД ПРИМХИ ТИРАНА – ДО ПАЛАЦУ ПАРЛАМЕНТУ УСПІШНОЇ ДЕРЖАВИ

Велике значення також мало і місце проведення – будівля парламенту Румунії. Зібрання СКУ в такому за визначенням шанованому місці важливе саме по собі. Але тут мався на увазі й ще один символізм.

Бухарестський палац парламенту – це велична і величезна будівля на пагорбі, яку видно здалеку. Рішення про його зведення приймав ще комуністичний диктатор Ніколає Чаушеску (тоді це називалося Народний дім, або Будинок республіки). Чотири роки (1980-1984) тривала тільки підготовка будівельного майданчика. Потім десять – зведення «в цілому». І після того робота тривала роки й роки. (Та й зараз у різних частинах цієї будівлі, включаючи підземну, ще є що робити).

Так чи інакше, мегаломанський проект комуністичного тирана залишився в новій, демократичній Румунії. Країні, яка останнім часом бурхливо розвивається. Крім румунського парламенту, в палаці розмістилася низка інших установ. По ньому водять численні туристичні екскурсії. Йде пошук: що до чого можна прилаштувати і що як використати.

Нині ця будівля – наочний приклад того, як складне, темне «соцтабірне» минуле перетікає в обнадійливу сучасність і надійне європейське майбутнє. А це ж і наш шлях, яким ми йшли крок за кроком. Доки агресивний сусід не почав гальмувати нас війною, спочатку гібридною, а потім повномасштабною.

ЗУСТРІЧ У ЧЕРНІВЦЯХ ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ПРІОРИТЕТІВ І ПЛАНІВ

Ще однією особливістю цього саміту було те, що в його рамки вписалася, можна сказати стала вступом, передмовою до нього, зустріч делегації проводу СКУ з Президентом України. Це відбулося вдень 12 квітня неподалік румунського кордону – в Чернівцях.

Володимир Зеленський окремо наголосив на символічній важливості саме такої локації – захід СКУ все ж завітав на українську землю. Водночас він висловив сподівання, що в майбутньому і цілий Конгрес відбудеться в Україні. Крім того глава держави зробив наголос на двох важливих пунктах в діяльності СКУ. Перш за все – роботі з урядами, парламентами та громадами різних країн, що потрібно для забезпечення всебічної міжнародної підтримки України. По-друге, Зеленський окремо відзначив активність Світового конгресу українців в освітній сфері: «Я знаю, що у вас є багато освітніх і культурних програм, які ви реалізуєте на різних континентах. Дуже важливо, щоб наші діти, які зараз за кордоном, не втратили українську культуру. Програми, книжки, мова – цей напрям також дуже важливий. Ми хочемо потім повертати наших дітей в Україну та відбудовувати державу, бо вона – для них!».

Президент СКУ, говорячи про цю зустріч, зазначив, що головною темою було обговорення адвокації Формули миру (нагадаємо, що ініційований Україною Глобальний саміт миру відбудеться 15-16 червня у швейцарському курортному містечку Бюргеншток неподалік Люцерна), а також вступу України до НАТО та ЄС. Крім того Павло Грод представив Президентові ключові

проекти СКУ: «Unite With Ukraine» для допомоги українським захисникам, що зібрав близько 60 мільйонів доларів, і «Energize Ukraine» – ініціативу СКУ для підтримки та відновлення української енергосистеми.

«Ця зустріч була надзвичайно важливою, адже СКУ та Офіс Президента отримали нагоду скоординувати ключові пріоритети та плани у нашій співпраці», – сказав глава Конгресу про підсумки спілкування сторін.

Варто також відзначити таку деталь. Пізніше, на закритті саміту в Бухаресті, Павло Грод, запобігаючи можливим ворожим перекручуванням (мовляв, СКУ діє за вказівками з ОПУ), окремо підкреслив симетричність спілкування, що відбулося. Важливий показник цього, за його словами, – дотримання відомого дипломатичного принципу: «Нічого про СКУ без СКУ».

ДИСКУСІЯ ПРО ВСТУП УКРАЇНИ В НАТО: ВІД ТЕОРІЇ – ДО ПРАКТИКИ

На Бухарестському саміті світового українства було багато цікавих сесій, дискусійних панелей, круглих столів. Деякі з них через обмеженість часу доводилося проводити паралельно. Тоді було шкода, що неможливо побувати, послухати обговорення на обох-трьох заходах. Доводилося бігати між ними.

За форматом я б виділив три типи заходів і виступів на них: 1) звітування про роботу, жвавий обмін досвідом; 2) практично «заточена» тематика, обговорення алгоритму дій, аби робота була максимально ефективною, корисною для України та українців; 3) експертне, в чомусь навіть теоретичне обговорення найважливіших тем, що може мати значення, додати аргументів під час спілкування очільників української діаспори з місцевою владою в своїх країнах. Ефективність другого та третього пунктів посилювалася завдяки участі в саміті представників української влади високого рівня – заступників міністрів (онлайн).

І тут, перш за все, хотілося б згадати от про що. В межах обговорення адвокаційної роботи на підтримку нашої країни пройшла сесія «Саміт у Вашингтоні – забезпечення запрошення вступу України до НАТО». Амбітна, без вагань, назва і цікавий підбір учасників: Євген Перебийніс, заступник міністра закордонних справ України (онлайн); Курт Волкер, колишній спецпредставник Держдепартаменту США з питань України (онлайн). Також спеціально на Саміт у Бухарест прилетів засновник і президент авторитетного Галіфакського безпекового форуму Пітер ван Праг. Модерував дискусію Павло Грод.

Учасники розмови нагадали, що місце проведення заходу має й сумну символіку. Саме на Бухарестському саміті НАТО 2007 року Путіну вдалося переконати західних лідерів не надавати запрошення Україні. І от тепер, у наші часи, НАТО вже втратило кілька можливостей зробити більш рішучий жест у бік України, важливий не тільки для нас, а й для усього світу та миру в ньому.

Кремлівський диктатор уважно стежить за поведінкою своїх опонентів і меседжами, які ті надсилають. Нерішучість у цих умовах смертельно небезпечна для демократичного світу. Адже не тільки РФ, а й Китай, Іран несуть загрозу і не вибачать противнику слабкості. Саме тому не можна повторювати фатальні помилки 1938-1939 років, напередодні Другої світової.

І навпаки – запрошення України в НАТО стало б сильним посланням Путіну, яке допомогло би зменшити напругу та сприяти відновленню миру в Європі. При цьому таке запрошення ще не означає введення 5-ї статті Альянсу про колективну оборону (чим залякує Кремль західного обивателя). Проте, це чітка заява про намір прийняти Україну до Альянсу в найближчому майбутньому. При цьому треба рішуче відхилити московські вкиди, мовляв, Україна не готова до вступу в НАТО через недостатню реформованість своїх інституцій. Учасники дискусії були одностайні в думці, що готовність України до такого важливого кроку на цей час аніскільки не менша, аніж це було в центрально- та східно-європейських країнах на початку 2000-х років.

З цього постають наочні поточні завдання для нашої діаспори – просувати названі тези в країнах свого мешкання, готувати публікації, коректно проводити резонансні акції, співпрацювати з демократично налаштованими діаспорними громадами інших націй. Корисно було почути, як потужно працювали в цьому ж напрямку польська та румунська діаспори наприкінці 1990-х – початку 2000-х років, коли йшлося про вступ до НАТО їхніх країн. Гарний і дієвий приклад.

КОНФІСКАЦІЯ АКТИВІВ РФ І ПІДТРИМКА УКРАЇНСЬКОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Схожою за міжнародною вагою була сесія «Конфіскація та передача Україні заморожених активів Росії за кордоном», яку модерував Євген Чолій, знаний юрист, попередній президент СКУ (2008-2018). Учасниця дискусії, старша юристка українсько-американської організації «Разом для України» Юлія Зіскіна зазначила, що юридичні дискусії щодо шляхів конфіскації російських активів вже вичерпалися, відповідно відтепер уся проблема – у політичному рішенні західних держав. Вона також наголосила на тому, що активи держави-агресора необхідно забирати саме зараз, під час війни, оскільки потім може бути пізно.

Пам'ятаєте про згадану в Чернівцях ініціативу СКУ «Energize Ukraine»? Вона докладно обговорювалася на дискусійній панелі про відбудову України. Тут відбувся пізнавальний, практично корисний діалог між директором згаданої ініціативи Яремою Ковалівим і заступницею міністра інфраструктури Олександрою Азархіною.

Нині російські загарбники намагаються нищити енергетичну інфраструктуру України, яка характеризувалася великим рівнем централізації. Через це постає завдання розосередити її, спираючись на сучасні технічні можливості, наприклад сонячні панелі. Розробляється програма та є вже перші приклади її впровадження, формування мережі міні-електростанцій на соціальних об'єктах – школах і лікарнях. Азархіна закликала світове українство брати шефство над конкретними об'єктами, тим більше що ціна питання в цьому випадку не надто велика – \$50-70 тис.

Є й інший шлях допомогти українській енергетиці – звертання до закордонних компаній цього профілю з проханням надати використану техніку, яка в них списується, але може підійти для ремонту українського обладнання, пошкодженого внаслідок російських бомбардувань.

ВІЙСЬКОВІ ТА ГУМАНІТАРНІ ПИТАННЯ І СВІТОВЕ УКРАЇНСТВО

Звісно, обговорювалося під час заходу, як можна допомогти Україні безпосередньо через військову підтримку.

Також на саміті було оприлюднене звернення багатьма мовами світу до керівників країн, церков, міжнародних гуманітарних та правозахисних організацій з проханням допомогти у звільненні українських військовополонених у Росії. При цьому наводилися слова підполковника Дениса Прокопенка (позивний “Редіс”), що в полоні продовжують залишатися 900 захисників Маріуполя.

Не можна не згадати про обговорення інших гуманітарних проблем і завдань. Перш за все – розвиток української освіти в діаспорі, що так важливо для збереження української ідентичності. Тут пройшли аж три дискусійні панелі (на жаль, одночасно, в різних залах), які подали питання в усіх аспектах: «Виклики сьогодення: освітні практики та ініціативи»; «Українська освіта і повернення в Україну, шляхи подолання освітніх втрат»; «Успішні приклади українських шкіл за кордоном, збільшення кількості учнів та їх інтеграція в існуючі школи».

За словами, термінами, які здаються нудними та суто бюрократичними, – «освітні стандарти», «програми», «підручники та посібники», – стоять цікаві речі та живі люди, українські сім’ї, діти: введення їх у рідний, теплий світ українства та закріплення в ньому. І це велике завдання, постійні виклики для шкіл різного типу – від суботніх, недільних до звичайних, щоденних, які в деяких країнах теж існують.

Своєю чергою посол з особливих доручень МЗС України (з питань світового українства) Мар’яна Беца розповіла про вибудовування системи Global Ukrainian Community. Тут у планах – створення цифрової платформи для світового українства. В пріоритетах, з одного боку, – посилення української громади в світі, можливостей її координації та збільшення ваги в країнах перебування. Водночас другий пріоритет – запрошення українців повернутися додому, створення оптимальних умов для цього.

«ПУТІВНИК ПО РАШИЗМУ-ПУТІНІЗМУ» ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Вибачте, але не можу не згадати про свою практичну участь в одній із гуманітарних сесій, а саме «Розбудова українського світу та механізми протидії руському міру». Її модерував віцепрезидент СКУ по Південній Європі Павло Садох. (Це не випадково, оскільки у себе в Португалії він веде регулярну напружену боротьбу із тим самим «русським міром»).

Я розповів про бажаність чи навіть необхідність системного вивчення російського імперського світогляду, який складався століттями, а в останні десятиріччя путінського режиму набув особливо злостивого вигляду. Це системно розглядалося мною в науково-популярному ключі із залученням останніх досліджень гуманітарних науковців світу та друкувалося в Укрінформі окремими розділами. З чого фактично склалася книга «Путівник по рашизму-путінізму. Частина перша: победобесіє та рашизм».

Після виступу до мене підходили представники різних організацій з кількох дуже різних країн (Іспанії, Греції, Швеції, Нідерландів, Австралії) та говорили про важливість такого підходу і бажаність співпраці. Адже

кремлівська пропаганда, російські агенти впливу всюди, звісно, враховують місцеві особливості, але базуються при цьому на одних і тих же фундаментальних засадах. І щоби протистояти їм, коректно пояснюючи суть російського імперства владі місцевих країн, треба знати, з чого росте рашизм-путінізм, чим оперує, які концепції використовує. Маю надію, що встановлені контакти працюватимуть, приноситимуть користь нашій спільній справі та розширюватимуться.

Ну й, звісно, треба сказати, що такий масштабний захід, як бухарестський Саміт СКУ став можливим завдяки високому авторитету в своїй країні приймаючої сторони – Союзу українців Румунії. Його голові Миколі-Мирославу Петрецькому була висловлена окрема подяка від усіх учасників Форуму.